

Koning ALBERT I

Uitgave Hans-Van der Meulen, Contich.

IN A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

verschijnt regelmatig elke week een nieuw boekje

Vraag het aan uwen boekhandelaar, en zoo hij

het niet heeft, schrijf dan aan:

A. HANS-VAN DER MEULEN
CONTICH

PRIJS: 60 CENTIEMEN PER BOEKJE.

Drukkerij R. Bracke-Van Geert, Wetteren.

KONING ALBERT I.

I.

Op Zondagochtend, 18 Februari 1934, hoorden we ontstellend nieuws. Al vroeg hadden burens door de radio vernomen, dat de koning door een ongeluk het leven had verloren. 't Klonk haast ongelooflijk. Maar weldra bevestigden nadere berichten de vreeselijke waarheid.

Zaterdagavond te voren had de koning rotsen beklommen bij Marche-les-Dames in de provincie Namen... en toen is hij naar beneden gestort... Maar dat vertellen we straks uitvoeriger...

II.

We herinneren ons nog goed, dat de Koning trouwde. Hij was toen kroonprins... de zoon van den graaf van Vlaanderen, broeder van Koning Leopold II.

Hij huwde Elisabeth, dochter van hertog Karel Theodoor van Beieren. Zij had thuis steeds voorbeelden van toewijding gezien. Haar vader was een zeer bekwaam oogdokter, die vooral de

arme menschen hielp en voor hen zelfs een ooglijders-hospitaal had opgericht. Hertog Theodoor behandelde zelf veel patienten en zijn tweede dochter. Elisabeth, hielp hem dan als verpleegster.

Tijdens den oorlog van 1914-18 ontmoetten we te Westkapelle bij Brugge, een reeds ouderen Beiersch soldaat. We spraken met hem over onze koningin Elisabeth.

— O, ja, ik ken haar goed, zei de soldaat... Ik leed aan een oogziekte en schreef naar hertog Karel Theodoor. Ik mocht komen. Hij en Elisabeth hielpen me en ze hebben mij van blindheid gered.

— En nu als vijand in het land van koningin Elisabeth, merkten wij op.

Met wanhopig gebaar stak de soldaat de armen omhoog, als wilde hij zeggen, dat hij daaraan geen schuld had en gedreven werd door de overheden, waar ze het wilden.

Albert en Elisabeth trouwden op 2 October 1900 te Munchen. Den avond te voren hadden de zangverenigingen der stad voor het paleis van den hertog een lied van Beethoven aangeheven. Albert en Elisabeth stonden toen op het balkon en werden daarna stormachtig toegejuicht. Het burgerlijk huwelijk geschiedde in de troonzaal van het koninklijk paleis te Munchen; de ouders van Elisabeth, de Koning Leopold II, de graaf

en de gravin van Vlaanderen, de regent van Beieren en veel andere hogere personen waren aanwezig. Aartsbisschop Mgr. Van Klein zegende daarna het huwelijk in, in de Allerheiligenkerk.

Op Vrijdag 5 October reisden Albert en Elisabeth naar België en te Verviers werden ze begroet door den burgemeester, de burgerwachten en de maatschappijen der stad. Te Brussel was het dan een triomfelijke intocht onder het gejuich der menigte.

Albert en Elisabeth vestigden zich in de vorstelijke woning der Wetenschapstraat.

Als kroonprins trachtte Albert reeds meer en meer zijn land en kolonie te kennen. Hij reisde veel onbekend, bezocht mijnen, fabrieken, groote werken; hij bestuurde een trein, om beter op de hoogte te komen van het verkeer. Hij doorkruiste Kongo.

In December 1909 stierf de vader van de Koningin, hertog Karel Theodoor op zijn slot te Kreis. Nauwelijks waren Albert en Elisabeth terug gekeerd van de begrafenis of koning Leopold II werd zeer ernstig ziek. Hij moest een zware operatie ondergaan. Deze gelukte en de dokters hoopten den vorst te redden. Den zelfden avond nog onderteekende de koning de wet op de persoonlijke dienstplicht, welke dien dag door den senaat aangenomen was.

Maar de toestand van Leopold II verergerde. Op 17 December, om 2 ure 20 's morgens stierf de koning te Laken. Den 22en werd hij begraven. De volgenden dag hield Albert, de nieuwe koning, zijn intocht te Brussel.

Zijn regeering leek vreedzaam te zullen zijn... Helaas, nog geen vijf jaar later, in 1914 brak de verschrikkelijke oorlog uit...

III.

We zullen het nooit vergeten... 's Nachts luidde in ons dorp de klok... We stormden uit bed... en gingen de straat op. Weldra hoorden we stappen... De veldwachters en gendarmen gingen rond ; hier en daar brachten ze briefjes... Zonen, jonge vaders, die soldaat waren geweest, werden opgeroepen. Ze moesten dadelijk naar hun garnizoen vertrekken.

We hadden in de vorige dagen geruchten over een mogelijken oorlog gehoord. In Servië was een Oostenrijksche prins vermoord. Oostenrijk wilde Servië den oorlog aandoen. Rusland zou uit rasverwantschap Servië helpen en Duitschland Oostenrijk. Maar dan moest Frankrijk weer Rusland tegen Duitschland bijstaan. De Deutsche troepen konden door België trekken om gemakkelijker in Frankrijk te geraken... België was onzijdig en zou geschonden worden en dan moest

Engeland het ook bijspringen... Zoo, dreigde de oorlogsbrand door geheel Europa.

We hoopten, dat de schrikkelijke ramp vermeden zou kunnen worden. Maar nu hoorden we de stormklok en werden de soldaten opgeroepen. Moeders en vrouwen stonden te schreien, vaders kusten met tranen in de oogen hun kinderen gouden dag.

— 't Is nog geen oorlog, zeiden sommige oudere menschen. De troepen moeten de grenzen bewaken. Dat was in 1870 met den Fransch-Duitschen oorlog ook zoo... Wie zou er ons landje kwaad doen? Wij hebben nooit iemand iets misdaan.

Zoo werd er gepraat. En neen, het was nog geen oorlog... En we hoopten nog. In alle richtingen reden 's Zaterdag's bijzondere treinen, volgepropt met soldaten, die ook in beestenwagens stonden. Toen werd het Zondag, met prachtig zomerweer. In de steden, op de dorpen, overal te lande heerschte angst. 't Was wel oorlog, maar nog niet bij ons. Zouden de Duitschers door België willen trekken. Dan moesten onze soldaten trachten ze tegen te houden, en ontbrandde de krijg.

Nog hoopte men. O, wat werd er dien dag gebeden voor den vrede ! Grootte troepen vrouwen, meisjes, grijsaards knielden aan de kapellen op den buiten. Een triestige Zondag... Men dacht

aan hen, die vertrokken waren... Zouden ze ooit terug keeren naar huis...

's Maandags hadden we prijsuitdeeling in een school te Antwerpen... Van het heele feestprogramma kwam niets terecht. Dat kon niet... Angst greep de harten aan. Van zooveel kinderen was de vader naar het leger. Moeders kwamen mee naar de school, maar tal van hen hadden roodgeweende oogen. Onderwijzers ontbraken; ook zij waren opgeroepen. Er werd slechts een lied gezongen door de kinderen, het volkslied... En stil gingen ze heen met hun boek...

En we hoorden, dat de Duitsche keizer gevraagd had om door ons land naar Frankrijk te trekken. Onze regeering weigerde. Dat mocht niet... België is een land en geen weg voor legers, die een andere bevriende natie willen aanvallen. Toen verklaarde het groote Duitschland aan het kleine België den oorlog.

Te Brussel vergaderde het parlement. Koning Albert sprak er een korte rede uit en zei, dat ons land eerlijk moest zijn, en zijn onafhankelijkheid verdedigen. « Vlamingen, gedenkt den Slag der Gulden Sporen, Walen, gedenkt de zes honderd Franchimonteezen », riep Albert. Hij zelf stelde zich aan het hoofd van het leger en is bij zijn troepen gebleven, vier jaren lang.

Wat later vertrokken Koningin Elisabeth en haar kinderen, prins Leopold, prins Karel en

prinses Marie-José naar Antwerpen, een vesting.

***

Ons legertje kon de talrijke Duitsche troepen niet tegen houden, hoe moedig er gestreden werd bij Luik, Namen, Aarschot, Leuven en rond Antwerpen. Er gebeurden toen vreeselijke dingen, plundering, brand, moord in Luxemburg en Luik, te Dinant, Tamine, Leuven, Aarschot, rond Vilvoorde, te Dendermonde en elders. Duizenden van ons volk sloegen op de vlucht uit streken waar steden en dorpen vlamden... en zooveel onschuldigen door opgezweepte Duitschers waren gedood.

Duitsche troepen trokken naar Frankrijk; andere belegerden Antwerpen. Onze afgematte soldaten moesten wijken en kwamen aan den IJzer. Ze hadden bijna nog geen hulp van bondgenooten ontvangen. Dertig duizend van onze soldaten moesten naar Nederland wijken, om niet door de Duitschers gevangen genomen te worden. Ze verbleven er vier jaar in kampen te Zeist, Harderwijk, in Gaasterland en elders, maar werden vriendelijk behandeld.

Duizenden mannen, vrouwen en kinderen zochten een schuilplaats in Nederland, Engeland, Frankrijk... O, die groote vlucht was zo droevig...

Menschen van Leuven, Aarschot, Mechelen sukkelde steeds verder. Ze overnachtten bij liefdadige mensen, maar ook op stroo, in scholen, zalen en schuren. Ze kregen voedsel en kleeren van komiteeten.

De Duitschers namen Antwerpen in. Toen ze de stad betraden waren straten en pleinen verlaten en de huizen leeg. Bijna de gansche bevolking, ook van Lier en omliggende dorpen, was naar Nederland gevlucht. We zagen van Hulst tot Antwerpen zeven uren gaans, een onafgebroken rij van mannen, vrouwen en kinderen, met pakken en zakken, meest allen te voet. In Nederland werden ze gastvrij ontvangen en over het land verdeeld. Ook richtte men er vluchtelingkampen op te Ude, Eede en elders.

* * *

In die roerige dagen reed over den ouden Bruggeweg in de omgeving van Eekloo, een ruiter met klein gevolg... Ontroerd herkenden landlieden uit de streek den Koning. Eerbiedig groetten ze hem. Zijn gelaat teekende ernst en droefheid. Ook Albert was op den terugtocht. Maar hij hield woord... Hij bleef bij zijn leger. Eenige dagen later vertoefde hij met de Koningin in een eenvoudige villa van De Panne.

Albert en Elisabeth kenden De Panne heel

goed. Als kroonprins en kroonprinses hadden ze er dikwijls vertoefd. Albert stelde groot belang in de visschers en hij stichtte voor visschersweezen het werk der Ibis, om die jongens een goede opleiding te geven. Ons leger was dus achter de rivier, den IJzer, terug getrokken. De Duitschers volgden, bezetten Gent, Brugge, Oostende, Roeselare enz.

Hun troepen trokken langs verschillende wegen naar den IJzer, naar Diksmuiden en Nieuwpoort. Engelschen kwamen naar de Leie en Ieperen...

Bij Diksmuiden en Nieuwpoort moesten onze vermoeide soldaten weer geweldig strijden't Ging er vreeselijk toe. Ze stonden tegen een overmacht en hadden weinig geschut en munitie. De burgers moesten langs vlammen, door granaatvuur uit Diksmuiden en Nieuwpoort vluchten...

Wat al tooneelen ook toen !

Zoo hadden de meeste bewoonsters van 't begijnhof en ook andere een schuiloord gezocht onder de gewelven van een klooster te Diksmuiden en brak daar 't oogenblik aan, dat er een laatste kans scheen op vluchten. 't Moest haastig geschieden en 't was een wilde, zenuwachtig-gejaagde uittocht.

Toen bleek het, hoe in een zwak lichaam een sterke ziel heerschen kan. In haar zetel zat de

non Vreecke, de grootjufvrouw. Ze was lam en kon niet gaan. Men wilde haar een der eersten redden, doch zij weigerde.

— Neen, vooraf de anderen, sprak zij, want ik heb te veel hulp noodig en zal u tijd doen verliezen. Brengt mijn zusters en de oude vrouwen heen, en als ge dan nog kunt, komt om mij. En zoo niet, 'k ben van den dood niet benauwd.

En zij bad, met de vingers, om den paternoster geklemd. Uren verliepen...

Daar buiten hielden de granaten, woedde de brand. Had men de grootjufvrouw vergeten... haar niet meer kunnen bereiken? Wie zal het zeggen, wat er in die stonden in de hel van Diksmuiden gebeurde ?

De grootjufvrouw bleef alleen... En niemand kwam meer... Zij hoorde de brullende kanonnen, de barstende bommen... De kelder schudde, de muren trilden, de vloer daverde... Uren gingen voorbij... 't Werd dag... 't Geweld duurde voort. Allen waren van onder de gewelven heen.. De groot-jufvrouw kon zich niet bewegen, was als geketend aan 't onderaardsch hol. Zij was machteloos om voedsel te halen, al lag het dichtbij... Buiten klonken stemmen, maar zij gingen voorbij, en niemand daalde de steenen keldertrap af. niemand kwam de eenzame redden...

Het drama heeft geen getuigen gehad. In haar zetel is ze gestorven, de non Vereecke, de overste

van 't Begijnhof. Soldaten vonden haar later met de lippen opeengedrukt, de handen om den rozekrans geklemd, als was zij nog aan 't bidden.

Aan de poort van 't begijnhof trof men twee in hun vlucht door den dood verraste oude vrouwen aan..., de concierge en haar vriendin Mietje Zwertvaegher... Een granaat had hun de beenen verbrijzeld en 't lichaam verder verminkt.

't Is maar een van de vele drama's, die zich in het IJzerland afspeelden. Overal woedde de dood, onder soldaten en burgers.

De koningin zorgde voor de gewonden. Maar er was ook daar gebrek aan alles. Zij zond een oproep om hulp tot de Amerikaansche vrouwen. Ze vroeg om dokters en verpleegsters. Er werden hospitalen ingericht.

De Koning vertoefde bij het hoofdkwartier te Veurne... De strijd duurde voort, maar scheen hopeloos. De Duitsche troepen waren zoo sterk. 't Leek wel of ze over den IJzer zouden geraken en ons legertje weer moest wijken. Officieren riepen de hulp in van een opzichter der vaarten, Cogge, om het water over het land te brengen en zoo de Duitschers t gen te houden.

Daarvoor waren eenige werken noodig en het gevaar nam steeds toe.

Ook schipper Geeraert te Nieuwpoort hielp mee bij de onderwaterzetting. De vloed gudste over het land. Er kwam nu ook hulp van Franschen en de Duitschers geraakten niet meer verder...

Vier jaar lag ons leger aan den IJzer. Dikwijls bezocht de Koning de loopgraven.

Zoo duurde de oorlog tot 11 November 1918. Toen moesten de Duitschers voor goed wijken...

En in die vier jaar gaf Albert het hooge voorbeeld van moed. was hij als de makker der soldaten.

IV.

't Was den avond van 12 November 1918. Ik reed per fiets van Brugge naar Gent. In alle dorpen lagen Belgische soldaten. Den volgenden dag zouden de Koning en de Koningin hun intocht houden te Gent. We kwamen 's avonds in de Arteveldestad aan. 't Was er nog donker en doodsch. Men leed er toen veel gebrek.

Ik had eenige brieven van soldaten voor hun familie. Ondanks het late uur wilde ik er nog bestellen voor het slapen gaan.

Eerst moest ik bij een eenzamen ouden man

zijn, die alleen in een huis op een kade woonde. Vier jaar lang had hij geen nieuws van zijn zoon gehad. En nu kwam ik met een brief.

Ik belde aan... Een bovenraam werd geopend.

— Wie is daar? klonk een stem.

— Ben ik hier bij N... ?

— Ja...

— Kom dan eens naar beneden... ik heb goed nieuws...

De man was reeds te bed geweest. Even later opende hij de voordeur. Hij had zich den tijd niet gegund zich te kleeden en stond daar in nachtkleedij, en met een kaars in de hand.

Ik stapte binnen.

— Ja, ik ben hier met goed nieuws en met een brief van uw zoon, sprak ik...

— Leeft hij nog? riep de vader in een snik.

— Ja, ja, en goed gezond. Binnen enkele dagen zal hij wel bij u zijn...

— God zij geloofd, Jan leeft nog! Maar het is toch wel waar, mijnheer?

— Natuurlijk... Kom, we zullen ergens neerzitten en dan kunt ge lezen, wat uw zoon schrijft.

We gingen in het woonkamertje. Met bevende hand zette de man den blaker met de kaars op tafel. Ik haalde den brief te voorschijn... De man scheurde den omslag open. Een biljet van honderd frank viel er uit...

— Och, mijn goede, mijn brave jongen... hij

stuurt mij geld! snikte de grijsaard... Hij begrijpt dat ik het hard heb gehad... Maar wat geeft dat, nu hij terug keert... o, die goede, brave jongen...

De vader wilde den brief lezen ; maar tranen befloersden zijn oogen en druppelden op het papier...

— Lees gij eens voor mij! vroeg hij.

Zelf diep ontroerd deed ik het. 't Was een aandoenlijke ontmoeting.

— En kan ik terug schrijven? vroeg hij.

— Ja, zeker... Morgen kom ik den brief halen.

— En gij hebt Jan gezien?

't Nieuws leek te schoon om het te kunnen gelooven en ik moest nog veel vertellen.

* * *

Den volgenden morgen belde ik aan een andere woning. Daar leefden de vrouw en de kinderen van een soldaat, die ook reeds vier jaar afwezig was.

Een meisje van een jaar of veertien deed open en keek me verbaasd aan. Zonder ik iets kon zeggen, vroeg het kind :

— Komt gij van vader?

— Ja, kind... en vader is goed gezond ; ik heb hier een brief van hem en hij zal zelf ook al

gauw komen.

Het meisje liet me staan en snelde terug naar de keuken. Ik hoorde ze blijde roepen :

— Moeder, daar is een man, die bij vader is geweest en een brief heeft.

Ik volgde haar al en de vrouw greep snikkend zijn hand.

— Is het waar?... o, is het waar? Leeft mijn man nog?... stamelde ze.

— Ja, ja, en hij is goed gezond... Lees wat hij schrijft...

In den brief zat zijn foto.

De moeder bekeek en kustte het beeld...

— Kinderen, uw vader! riep ze weenend uit.

— Ja, ik herken hem, zei het oudste meisje...

De kleineren hadden de gelaattrekken reeds vergeten... Nooit zal ik dat groepje van die moeder en kinderen vergeten.

Ik vertel deze twee tooneeltjes als voorbeelden van vele anderen, als een staaltje der vreugde, die thans heerschte, al was er ook veel rouw om hen, die niet terug keerden. Ook tusschen Brugge en Gent had ik versche graven gezien van soldaten, die in de laatste oorlogsdagen gevallen waren.

Maar voor vele families was het nu het blijde wederzien.

En als de hoogste overste van al die soldaten

verscheen nu de Koning te Gent. Naast hem reed de Koningin, beiden begeleid door troepen. Welk een geestdrift in de stad ! 't Was een triomfante-lijke intocht.

We hebben dien ook gezien te Brussel... De koning en de koningin keerden na vier jaar oorlog in hun hoofdstad terug en 's namiddags zei de vorst voor het parlement : « Ik kom met mijn soldaten van den IJzer ».

Hoe waar was dat! Nooit had hij het klein, vrij gebleven hoekje verlaten.

V,

We hebben den koning meermalen op tochten door Vlaanderen vergezeld.

We denken aan de dagen toen de bewoners daar terug gekeerd waren in de groote, vreeselijke woestenijs.

Eerst moet ik u vertellen hoe een deel van West-Vlaanderen er uit zag. Op een Novemberdag reed ik per fiets van Holland naar Roeselare. Ik poosde even te Tielt en bij een vriend roerde ik de soep op de kachel, haalde dan het brood uit de kas en sneed een paar flinke boterhammen af... Als ge in die dagen een maal eten veroveren kondt in Vlaanderen, moest ge de kans niet ongebruikt voorbij laten gaan. We bleven wat praten. Ik reed dan voort. Bij Pittem waren

Duitsche krijgsgevangenen aan het werk. De avond was gevallen, toen ik Roeselare bereikte. De maan wierp haar zilveren glans over de streek. En nu kwam ik aan de eerste huizen der stad. De maan scheen er dwars door. Rijen knokige geraamten leken de woningen... En zoo was het overal... Ruïnen... Muren met grijnzende gaten... Fransche soldaten liepen door de Ooststraat... Er waren ook zwarten bij...

't Begon in die Novembermaand vroeg te vriezen... en natuurlijk vroeg ik me af, waar ik dien nacht het vermoeide lijf zou uitstrekken... 'k Had een honderdtal kilometers achter den rug, meest gereden over hobbelige keien...

Maar 'k had immers zooveel vrienden in de stad. Ik richtte mij naar hun woning. Overal waar ik me aanmelden wilde, stond ik voor een grijnzenden gevel, een uitgeplunderd huis. Een herberg was er open, recht over de post. Ik stapte er binnen. Vroolijk ronkte er de kachel. Ik sprak over logies. De baas was vriendelijk genoeg.

— Je mag gerust op die bank zitten, zei hij. Maar 'k kan je zelfs nog geen deken geven, 'k en heb er geen!

Ik nam het voorstel voorloopig aan, maar zou eerst nog verder uitzien. Ik had ook nog een hoodschap te vervullen.

— Ga eens naar mijn fabriek kijken. had me

een kennis van Holland gevraagd. 'k Denk dat onze meid Octavie thuis zal zijn.

Hij gaf me een briefje voor haar mee.

'k Reed naar de fabriek, en klopte daar naast op 't woonhuis... Of liever op een plank, welke de deur verving.

Met kloppend hart luisterde ik... En ja, hoor, de plank werd opzij geschoven door Octavie, een dier oude, trouwe, Vlaamsche meiden van rond de zestig jaar.

— Komt ge van mijn meester? herhaalde ze eenige malen met van aandoening trillende stem.

— Ja, en 'k heb zelfs een briefje voor u.

— Kom binnen, mijnheer...

En bij 't kaarsje in de keuken las ik het schrift, ze was zelve niet geleerd. De schrijver der fabriek die daar ook verbleef, kwam er bij en verklaarde alles echt...

— En hoevele ben ik je schuldig, mijnheer? vroeg Octavie dankbaar.

Nu kwam 't er op aan.

— Een brokje van een matras, om een beetje op te slapen.

— Je gaat een heel bed hebben !

Ik was gered! In de fabriek waren troepen.

Een dikke Franschman kwam in de keuken.

— Die heer brengt me nieuws van m'n meester uit Holland! vertelde hem de vrouw.

Wat later zat ik in de keuken voor een bief-

stuk, wit brood, kaas, koffie, wijn... En met leedvermaak dacht ik aan de bank in de herberg... Den volgenden morgen kon ik Roeselare beter opnemen. Eerst bezocht ik enkele fabrieken. Leeg, holle zalen ! Spinnmolens, weefgetouwen, raderen, drijfriemen, stoomketels, alles weg, geroofd of vernield! In alle straten die gruwelijke huizengeraamten. De Duitschers hadden de trappen, de deuren, de vensterkozijnen, alles wat van hout was opgestookt.

Maar hier stond toch nog veel recht. Ik verliet Roeselare en reed naar Passchendale, tenminste waar Passchendale gelegen had. Er was geen steen van over gebleven. De weg leidde door een woestenij: overal putten van bommen, verroest prikkeldraad en kruisjes op graven van soldaten. Wat verder sprak ik met Engelse soldaten, die Deutsche krijgsgevangenen bewaakten, welke daar allerlei oorlogsmateriaal moesten opruimen. Er kwam een landbouwer bij ons.

— Zeg eens, waar ligt Zonnebeke? vroeg hij.

— Ge staat te Zonnebeke, zei ik, want dat weet ik van de Engelschen.

De man keek me aan, alsof hij dacht, dat ik hem voor den gek hield.

— Hier Zonnebeke, zei hij. En niets over van de kerk en de huizen ?

— Neen, niets... Kijk, daar staat een paal

met een bordje. En op dat bordje leest ge: «Hier Zonnebeke».

De man schudde het hoofd.

— Ik ben hier geboren en heb hier altijd gewoond, zei hij. En ik herken niets van de streek. Ik ben vier jaar in Frankrijk geweest... Voor mijn vlucht had ik bij mijn huis mijn geld in den grond gestoken en ik kom er naar zoeken.

— De heele bodem is hier minstens vijf zes maal geheel omgekeerd door bommen en granaten.

Ik reed naar Ieper : een reusachtige puinhoop. Maar daar stond een woonwagen en aan de deuring een bordje. Daarop las ik : «Hier soep en tabak te bekomen» De eerste herberg in Ieper... Ik was gauw binnen... Het was er warm en de soep rook goed en smaakte nog beter. De wagenbewoners waren van hier afkomstig en hadden in Frankrijk vertoefd en daar hun voertuig gekocht. Nu zouden ze een barak bouwen.

In den namiddag reed ik verder : overal de woestenij en geen levende ziel meer. Ik was er alleen met de dooden... Hier en daar lagen blootgewoelde lijken van soldaten. 's Avonds moest ik nog heel ver naar Torhout rijden, om ergens een slaappleatsje te vinden.

Aan het front stond geen huis, was geen voedsel...

En toch kwamen er in November en December

en dan na 1 Januari en vooral in de Lente van 1919 reeds veel menschen terug. Ze maakten houten hokjes, timmerden wat meubels, hadden bij ziekte geen geestelijke of geneeskundige hulp, en moesten drie, vier uur ver om levensmiddelen. Toch wilden ze daar wonen en ze begonnen reeds den bodem te reinigen om te zaaien en te planten.

Ze rekenden op hulp, maar die hulp kwam nog niet. Daar zorgde Koning Albert voor.

Ook nu betoonde hij zich weer den trouwen, bezorgden vorst van zijn volk,

• • •

De Koning en de Koningin bezochten immers dikwijls die arme streek. Ze toonden aan Wilson, den voorzitter van Amerika, wat ons land geleden had. Ze waren toen uit Brussel naar De Panne gereden en logeerden daar in het hotel van de oude vrouw Teerlinck, die tijdens den oorlog dikwijls met hem had gesproken. 's Morgens als vroeg zagen we een bader uit zee komen, gehuld in een badmantel. 't Was de Koning, die reeds geheel alleen een bad had genomen. Hij was altijd zoo eenvoudig.

Na het ontbijt reed de koninklijke stoet in auto's naar Adinkerke. Daar kwam Wilson aan. En nu begon de tocht door de verwoeste streek. Er woonden al veel menschen in barakken en ook

in onderstanden, betonnen kelders uit den oorlog. Ze wuifden onze vorsten en Wilson toe. Amerika had veel voedsel naar België gezonden.

's Middags werd in het bosch van Houthulst, op het gras gemiddagmaald. Daarna zette men de reis voort over Ieper, Meenen, Roeselare, Torhout, Oostende naar Zeebrugge. En overal spraken de burgemeesters over den nood van hun volk.

Later bezocht de Koning weer eens de verwoeste streek. In de omgeving van West-Roozebeke vroegen eenvoudige buitenmensen of ze den vorst eens mochten toonen, hoe men daar woonde. Ze brachten den Koning in een halfduister onderstand. Er stond water op den vloer. In een hoek op een bed lag een zieke moeder. De Koning was zeer getroffen en verklaarde, dat er nu spoedig goede hulp aan de frontbewoners zou geschonken worden. En weldra veranderden de toestanden. Er werd veel gebouwd en men hielp de landbouwers om de velden weer in orde te brengen en vruchtbaar te maken. Dorpen en steden herrezen; de akkers droegen weer vruchten. En de frontbewoners zullen altijd dankbaar gedenken wat Koning Albert voor hen gedaan heeft.

In 1930 ondervonden Koning Albert en Koningin Elisabeth dat. Ze bezochten toen De Panne, de plaats, waar onze eerste vorst Leopold I uit

Frankrijk aangekomen was. Van daar reden ze naar Veurne en betraden er het stadhuis. Hoe luid en geestdriftig werden ze toegejuicht. De Koning sprak met verscheidene eenvoudige menschen, die hij er tijdens den oorlog ontmoet had, en ook met de weduwe van Cogge.

***

Koning Albert leefde met zijn volk mee. In den tijd van overstroming bezocht hij Dendermonde, het land van Waas en de omgeving van Lier. We zagen hem en de Koningin door het water rijden, boven het overstroomde land varen, de huisjes van geteisterden bezoeken en met de beproefde menschen spreken. Ze deelden giften uit.

De Koning deed groote reizen om onze handels- en nijverheidsbelangen te bevorderen. Hij bezocht nog eens de Kongo. Elkwijs zag men hem en de Koningin bij de oud-strijders, in hospitalen, waar slachtoffers van ongelukken lagen, in de huisjes van beproefden. Zoo wonnen de vorsten nog meer de liefde van hun volk.

IV.

En nu hoorden we op Zondag 18 Februari 1934, dat vreeselijk nieuws...

Zaterdag 17 Februari reed de Koning met zijn kamerknecht Van Dijk per auto in de provincie Namen. De vorst stuurde zelf. Hij wilde een tochtje doen op de rotsen. Daar hield hij zoo van. Dikwijls beklom hij in Zwitserland de Alpen. met een koord vastgebonden aan zijn gidsen. Gevaar duchtte hij niet. Veel reisde hij in een vliegmaschine over land en zee.

Dien Zaterdag hield de Koning stil bij een bosch, niet ver van Marche-les-Dames. Hier steeg hij uit aan de rots «Le Vieux Bon Dieu». Hij zei aan zijn dienaar, dat deze om vijf uur op een bepaalde plaats moest komen om hem per auto op te halen. Dan besteeg de vorst de rots. Hij droeg een pet, had een rugzak op en voerde koorden mee.

Om vijf uur was de kamerknecht op de afgesproken plaats en wachtte. Maar de Koning keerde niet terug. De bediende werd ongerust : hij ging zoeken en riep herhaaldelijk... Er kon den vorst een ongeluk overkomen zijn. Misschien lag hij ergens gewond neer. Maar er kwam geen antwoord. De duisternis viel in.

Angstig begaf de knecht zich naar een herberg; hij belde de naburige rijkswacht op en ook het paleis te Laken... Hier schrok men. De vleugeladjutant van den Koning, graaf Jacques de Dixmuide en andere heeren reden onmiddellijk naar Marche-les-Dames. De knecht gaf aanwijzingen.

Angstig zocht men... Er moest een ongeluk gebeurd zijn... De duisternis en struikgewas bemoeilijkten de nasporingen... Uren verliepen in die benauwende stemming.

't Was twee uur van den nacht toen graaf Jacques plots struikelde over een koord. En toen schrokken allen geweldig. Dit touw was wat verder bevestigd aan het lichaam van onzen vorst. Hier lag de Koning, reeds verstijfd in den dood, en met een diepe wonde in den schedel.

Men droeg den Koning naar den grooten weg en legde hem in een auto ; zoo bracht men hem dadelijk naar het paleis van Laken...

Hier had de Koningin een vreeselijken nacht doorgebracht. En nu moest men haar dit ontzettend nieuws vertellen. Prins Leopold en prinses Astrid verbleven in Zwitserland en prins Karel vertoefde in Oostende. Zij werden dadelijk ge-
waarschuwd.

Intusschen had de kapitein der gendarmerie te Namen den prokureur het drama gemeld. In den nacht reden rechterlijke overheden naar Marche-les-Dames. Door een nauwkeurig onderzoek kon men uitmaken hoe het ongeluk gebeurd was. De Koning had een rots beklommen en den top bereikt ; duidelijk zag men er zijn spoor. De vorst heeft toen gesteund op een grooten rotsblok; deze raakte eensklaps los en sleurde den vorst in zijn val mee. De koning botste met het hoofd tegen

een steen en werd op den slag gedood. Het lichaam rolde nog 50 meter verder. Onderwege vond men de pet, een bril, een zak en touwen...

* * *

Het vreeselijke nieuws wekte door het gansche land hevige ontroering. In steden en dorpen hingen de vlaggen halftop ten teeken van rouw. Klokken luidden over dood... Te Laken was het een echte begankenis van bedrukte lieden naar het paleis te Laken.

Overal werden dien Zondag sportontmoetingen en vermakelijkheden afgelast en de schouwburgen gesloten.

Ook in het buitenland wekte het nieuws groote ontroering. Te Londen, te Amsterdam en elders gaf men Zondagmorgen al bijzondere bladen uit.

De smart van de Koningin was onbeschrijflijk. Het was altijd zoo'n gelukkig huiselijk leven geweest in het gezin van den Koning. En nu deze slag! De Koning was gezond en welgemoed vertrokken... Dood bracht men hem terug op het kasteel te Laken, dat zijn geliefde woonplaats was geweest.

Bijna den ganschen Zondag zat de Koningin schreiende bij het lijk van den Koning. En 's avonds had dan de hartverscheurende ontmoeting

plaats met haar zoon, prins Leopold en met prinses Astrid.

Prins Leopold en prinses Astrid bevonden zich reeds sedert een tiental dagen in het Berner Oberland in Zwitserland.

Zij verbleven in het «Grand Hotel» te Adelboden onder den naam van graaf en gravin de Rethy.

Om 5 u. 's morgens werd het hotel opgebeld uit Brussel en graaf de Rethy werd gevraagd. Er werd aan den prins medegedeeld dat zijn vader een ongeluk met een auto had gehad, maar men zei nog niets over den dood van den vorst.

Kort nadien werd de prinses uit Brussel gevraagd en aan haar werd het tragische nieuws medegedeeld, zoodat zij het zware ongeluk aan den prins met de noodige omzichtigheid kon mededeelen.

De prins kon niet dadelijk vertrekken. Er was geen goede gelegenheid, zoodat de prins moest wachten tot 7 u. om per auto naar Frutigen te rijden, op 16 kilometer van Adelboden, en daar den sneltrein Milaan-Brussel te nemen.

Een bijzondere trein uit Brussel wachtte te Aarlen.

Om 10 u. 50 kwam de trein het station van de Leopoldswijk binnen gereden. Uit den tweeden wagen stapten de prins en de prinses. De prins was onder den indruk en de prinses had tranen

in de oogen. Graaf de Broqueville, de eerste minister, drukte aan den prins de deelneming uit van de regeering.

Al de andere ministers betuigden eveneens hun rouw...

Vijf minuten later vertrok de trein opnieuw verder naar Laken. De prinsen werden er ontvangen door de waardigheidsbekleeders van het hof en zij stapten dadelijk in een auto om naar het paleis te worden gevoerd, waar zij werden opgewacht door de Koningin.

Men begrijpt hoe roerend dit weerzien was met de moeder en prins Karel.

Onmiddellijk na de begroeting werden de prinsen in de kamer geleid, waar hun vader op zijn doodsbed lag. Dit tooneel was aangrijpend...

Te Brussel vergaderden de ministers en namen ze de noodige maatregelen. Het zoo treurig nieuws werd aan de bevolking en het leger medegedeeld. Leden der regeering gingen hun rouwbeklag uitdrukken aan de Koningin. Er kwamen telegrammen van Koningen en regeeringen uit alle landen.

Het gebalsemde lijk van den Koning rustte in het kasteel van Laken, tot Maandagavond, 19

Februari. Toen werd het naar het paleis van Brussel overgebracht.

Roze toortsen begonnen te gloeien vóór het paleis. Achter de ramen gingen lichten aan. Donkere gestalten teekenden zich af op de glazen deuren.

Ginder beneden, te Laken, op den toren van de kerk begonnen de klokken traag en diep te luiden. Hun stemmen tampten over de duizend en duizendkoppige menigte en over de boomen van het Paleispark.

Uit de donkerte, achter den heuvel van het Lakensche park, flikkerde een bliksem. Een kanonschot daverde. Dan viel de stilte indrukwekkender in.

Dat was het sein. Ginder werd de kist gelicht, uit de slaapkamer weggedragen en op het affuit van een kanon geplaatst.

Raderen ratelden, hoeven sloegen, toortsen lichten, het kanon daverde aldoor, de klokken galmden. In de donkerte keerden zich alle gezichten naar het Paleis.. Daar kwam de stoet.

In de donkerte, omstuwde door fakkels, verliet het stoffelijk overschot van Koning Albert het Paleis, volgde den weg naar het hek toe, dat breed openging.

Dat is het opperste vaarwel aan het gebouw, dat de liefste verblijfplaats was van den vorst.

De stoet verliet nu het Paleispark en sloeg den

weg in naar Laken toe. In de duisternis stond de stille menigte. De hoofden worden ontbloot. De maansikkel blonk boven het park. Hoe dichterbij de stoet Laken naderde hoe feller drommen langs den weg wachtten. De klokken galmden.

In het Paleis te Brussel wachtten de leden der Regeering en andere hooge oversten... De kist werd binnen gebracht.

De menigte had alle hoven bezet bij de kerk. Van uit alle ramen en balkons keken belangstellenden. Laders en tafels waren opgesteld met toeschouwers. En die reusachtige menigte stond daar vol ingetogen tucht in den avond. Geen stem hoorde men.

Eerst kwamen de bereden rijkswacht, waarop de eerste gidsen volgden. Dan verscheen het affuit met de kist, tragisch beschenen door twaalf roode fakkels : het gloeiende hart van den stoet.

Prins Leopold en prins Karel volgden in groot uniform, te voet. Na hen kwamen, in plechtig gewaad, de hoogwaardigheidsbekleeders van het Hof.

Kavallerie sloot in een lange donkere massaden officieelen stoet, waarbij dan nog de oudstrijders zich met hun vaandels voegden.

En dezelfde dichte menigte stond heel Brussel door tot aan het paleis.

Aan het graf van den Onbekenden Soldaat

hield de stoet één minuut stil... Alleen de klokken van Sint Goedele luidden...

Van op de trappen van Sint-Jakob-op-Koudeberg, van aan den voet van het standbeeld van Godfried van Bouillon, van op het dak van het Paleis voor Schoone Kunsten, van uit de verte van het Akademiëpaleis hebben duizenden en duizenden toegekeken.

Nu zwegden de klokken, zwegden de kanonnen, werden de toortsen gedooft. In de rouwkapel stond de kist in de hulde van kaarsen. Een eerewacht zou den heelen nacht waken.

Buiten gingen de elektrische lichten aan. De menschen trokken weg en het werd alles nachtstil..

* * *

Op Donderdag 22 Februari werd Koning Albert begraven... In een grootschen plechtigen stoet, waarin ook vreemde vorsten stapten... Duizenden en duizenden stonden langs den weg...

En bij die menschen was rouw en droefheid. Koning Albert had zijn volk lief en was steeds bezorgd om het geluk van zijn land. Hij leefde als een eenvoudige burger, als een held, was goed en wijs. Hij werkte en studeerde veel. Hij zocht onspanning in sport... en bij een oefening om het lichaam lenig en gezond te houden, trof hem zoo wreed de dood...

Eenzaam stierf hij aan den voet van een rots, hij, die vier jaar lang met zijn leger den oorlog trotseerde, om de onafhankelijkheid van zijn land te bewaren...

Prins Leopold die in die school van plichtsbetrachting is opgevoed, volgt zijn diep betreurden en onvergetelijken vader op... Ook Leopold en Astrid hebben reeds de liefde van het volk weten te winnen.